

RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA TALABALARNI KIBERPEDAGOGIK KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHGA OID PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH

RAXIMOV FAXRIDDIN ABDUSATOR O'G'LI

Yangi Asr universiteti

Ta'limda axborot texnologiyalari 2-kurs magistranti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola zamonaviy raqamli ta'lim muhitida talabalarni kiberpedagogik kompetensiyasini shakllantirish va takomillashtirishga oid pedagogik texnologiyalarni o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqot jarayonida interaktiv va innovatsion yondashuvlar, elektron ta'lim platformalari, virtual laboratoriyalar va simulyatsiyalar orqali talabalar malakasini oshirish usullari tahlil qilindi. Shuningdek, kiberpedagogik kompetensiya kontseptsiyasi, uning tarkibi va amaliyotda qo'llanishi ko'rib chiqildi. Ilmiy izlanish natijalari shuni ko'rsatdiki, pedagogik texnologiyalarni maqsadli va tizimli qo'llash orqali talabalar axborot va pedagogik ko'nikmalarini sezilarli darajada oshirish mumkin.

Kalit so'zlar: *raqamli ta'lim, kiberpedagogik kompetensiya, pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar, virtual laboratoriyalar, innovatsion yondashuv, ta'lim platformalari.*

KIRISH

Zamonaviy ta'lim jarayoni global raqamli muhit bilan chambarchas bog'liq bo'lib, bu sharoitda talabalarni kiberpedagogik kompetensiyalarini shakllantirish va takomillashtirish pedagogik jarayonning eng dolzarb masalalaridan biridir.

Kiberpedagogik kompetensiya – bu o'qituvchi yoki talabaning raqamli ta'lim resurslarini samarali ishlatish, elektron platformalarda ishlash, virtual darslar va interaktiv mashg'ulotlarni tashkil etish, shuningdek, pedagogik qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini o'z ichiga olgan kompleks malaka hisoblanadi.

Bugungi kunda talabalar axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan ishlashni talab qiladi, shuning uchun ta'lim muassasalari raqamli vositalar va pedagogik texnologiyalarni tizimli qo'llash orqali ularning malakasini oshirishga intilmoqda. Shu bilan birga, kiberpedagogik kompetensiyani shakllantirish talabalarni nafaqat zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lishga, balki mustaqil fikrlash, muammolarni yechish va innovatsion yondashuvlarni qo'llashga ham tayyorlaydi.

Ushbu ishning maqsadi – raqamli ta'lim muhitida pedagogik texnologiyalarni qo'llash orqali talabalar kiberpedagogik kompetensiyasini shakllantirish va ularning amaliy ko'nikmalarini rivojlantirish jarayonini o'rganishdir. Shu maqsadda ilmiy

izlanish metodikasi sifatida eksperiment, kuzatuv, interaktiv mashg‘ulotlar va elektron resurslardan foydalanish tatbiq etildi.

ASOSIY QISM

So‘nggi yillarda raqamli ta‘lim muhitida talabalarni pedagogik va axborot-kommunikatsiya ko‘nikmalari bilan ta‘minlash, ularning kiberpedagogik kompetensiyasini shakllantirish ta‘lim jarayonining asosiy maqsadiga aylangan. Shu borada bir qancha o‘zbek olimlari va ijodkorlari ilmiy izlanishlar olib borgan.

Alimov Sh. (2020), “Ta‘limda kompetensiyaga asoslangan yondashuv: nazariya va amaliyot”, Toshkent, O‘zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti. АЛИМОВ о‘z maqolasida raqamli ta‘limning kompetensiya rivojlantirishdagi ahamiyatini tahlil qiladi. U elektron platformalar va virtual laboratoriyalardan foydalanish orqali talabalar axborot-kommunikatsiya ko‘nikmalarini shakllantirish jarayonini amaliy misollar bilan yoritadi. Muallifning fikricha, kiberpedagogik kompetensiya faqat texnologiyalarni ishlata olish emas, balki ularni pedagogik jarayonga integratsiyalash qobiliyatidir.

Mirzayev J. (2021), “Pedagogik malaka va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari”, Samarqand, Samarqand Davlat Universiteti Nashriyoti. Mirzaev talabalar va o‘qituvchilar o‘rtasidagi interaktiv jarayonlarni tahlil qiladi. U amaliy mashg‘ulotlarda simulatsiyalar, virtual sinflar va elektron forumlardan foydalanish orqali kiberpedagogik kompetensiyani oshirishning samarali usullarini ko‘rsatadi. Muallif fikricha, bunday texnologiyalar talabalarning mustaqil fikrlash, muammolarni yechish va pedagogik qarorlar qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Rahimova M. (2019), “Interaktiv metodlar orqali o‘qituvchi malakasini rivojlantirish”, Toshkent, O‘zbekiston Ta‘lim Vazirligi Nashriyoti. Raximova maqolasida interaktiv pedagogik texnologiyalar – elektron testlar, onlayn muhokamalar va virtual darslar orqali o‘qituvchilar va talabalar kompetensiyalarini rivojlantirish jarayoni tahlil qilinadi. Muallif amaliy tajriba asosida, interaktiv metodlar orqali talabalarning kiberpedagogik kompetensiyasi sezilarli darajada oshishini ko‘rsatadi.

Qodirov B. (2022), “Loyiha va guruh ishlari bilan pedagogik ko‘nikmalarni shakllantirish”, Nukus, Qoraqalpog‘iston Davlat Universiteti Nashriyoti. Qodirov loyiha va guruh ishlari yordamida kiberpedagogik kompetensiyani shakllantirish metodlarini yoritadi. U amaliy mashg‘ulotlarda talabalarni kichik guruhlarga bo‘lib, virtual dars stsenariylari va elektron resurslardan foydalanishga o‘rgatish orqali bilim va ko‘nikmalarni mustahkamlash mumkinligini ko‘rsatadi.

Bosqich	Ilmiy asos / metodologiya	Amaliy jarayonlar	Natija va kuzatish
1. Talabalarni dastlabki diagnostika qilish	Talabalarning axborot-kommunikatsiya va pedagogik ko'nikmalarini aniqlash uchun anketalar, testlar va kuzatuv metodlari qo'llanadi (Алимов, 2020).	Talabalar elektron testlar orqali baholanadi, ularning bilim darajasi va kiberkompetensiyasi darajasi aniqlanadi.	Boshlang'ich malaka darajasi aniqlanadi, zaif tomonlar va rivojlantirish zarur bo'lgan yo'nalishlar belgilab olinadi.
2. Interaktiv va innovatsion mashg'ulotlar	Interaktiv pedagogik texnologiyalar, virtual laboratoriyalar va simulyatsiyalar (Мирзаев, 2021)	Talabalar virtual sinf va laboratoriyalarda amaliy mashqlar bajaradi, elektron platformalar orqali guruh ishlarini bajaradi.	Talabalarning mustaqil fikrlash va muammolarni yechish ko'nikmalari oshadi, amaliy tajriba ortadi.
3. Loyiha va guruh ishlari	Pedagogik metodlar va loyiha asosida ta'lim (Қодиров, 2022)	Talabalar kichik guruhlarda dars stsenariylari, elektron resurslar va virtual topshiriqlarni ishlab chiqadi.	Hamkorlik ko'nikmalari rivojlanadi, kiberpedagogik kompetensiya mustahkamlanadi, mas'uliyat va ijodiy yondashuv shakllanadi.
4. Monitoring va baholash	Vizualizatsiya va statistik tahlil vositalari (Рахимова, 2019)	Har bir mashg'ulot natijalari elektron jadval va grafiklar orqali tahlil qilinadi, test natijalari baholanadi.	Natijalar ko'rsatkichlari aniqlandi, pedagogik jarayon samaradorligi aniqlanadi, takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar beriladi.
5. Refleksiya va feedback	O'quvchilar va o'qituvchilar o'z	Talabalar o'z tajribalarini muhokama	Kiberpedagogik kompetensiyaning

Bosqich	Ilmiy asos / metodologiya	Amaliy jarayonlar	Natija va kuzatish
	faoliyati va tajribasini tahlil qiladi	qiladi, o‘qituvchi tavsiyalar beradi, amaliyot davomida olingan xatolar va yutuqlar aniqlanadi.	rivojlanish darajasi baholanadi, kelajakdagi mashg‘ulotlar uchun strategiya ishlab chiqiladi.

Tadqiqot metodikasi va amaliy jarayonlar:

Ushbu mavzu bo‘yicha ilmiy izlanish metodikasi quyidagi bosqichlardan iborat:

Boshlang‘ich diagnostika: Talabalarning axborot va pedagogik ko‘nikmalari test va anketalar yordamida aniqlanadi.

Interaktiv mashg‘ulotlar: Virtual laboratoriyalar, simulatsiyalar va elektron platformalarda amaliy mashqlar bajariladi.

Loyiha va guruh ishlari: Talabalar kichik guruhlarda dars stsenariylari, elektron resurslar va pedagogik vazifalarni ishlab chiqadilar.

Monitoring va baholash: Har bir mashg‘ulot natijalari tahlil qilinadi, ko‘rsatkichlar vizualizatsiya qilinadi, zaif tomonlar aniqlanadi.

Baholash va refleksiya: Talabalar va o‘qituvchilar o‘z tajribalarini tahlil qiladi, pedagogik jarayonni optimallashtirish bo‘yicha tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Shaxsiy qarashlar: Menimcha, kiberpedagogik kompetensiyani shakllantirish jarayonida interaktiv va loyiha asosidagi mashg‘ulotlar eng samarali vosita hisoblanadi. Elektron resurslarni sistematik qo‘llash, virtual laboratoriyalar va simulatsiyalarni integratsiyalash talabalarning nafaqat texnologik, balki pedagogik fikrlashini ham rivojlantiradi. Shu bilan birga, monitoring va vizualizatsiya vositalari natijalarni baholashda va takomillashtirishda muhim rol o‘ynaydi.

XULOSA

Olib borilgan ilmiy izlanishlar shuni ko‘rsatadiki, raqamli ta’lim muhitida pedagogik texnologiyalarni tizimli qo‘llash talabalarning kiberpedagogik kompetensiyasini samarali shakllantiradi. Interaktiv metodlar, virtual laboratoriyalar va elektron platformalar orqali talabalar amaliy ko‘nikmalarini mustahkamlashadi, mustaqil fikrlash va muammolarni yechish qobiliyatlari rivojlanadi.

Loyiha va guruh ishlari esa talabalarning pedagogik qarorlar qabul qilish malakasini oshiradi. Monitoring va vizualizatsiya vositalari o‘quv jarayonining samaradorligini aniqlash va takomillashtirish imkonini beradi.

Shunday qilib, raqamli ta'lim muhitida pedagogik texnologiyalarni qo'llash talabalarning kiberpedagogik kompetensiyasini oshirish va ularni zamonaviy ta'lim talablariga moslashtirishda samarali usul ekanligi ilmiy jihatdan tasdiqlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. АЛИМОВ, Ш. “Ta’limda kompetensiyaga asoslangan yondashuv: nazariya va amaliyot”, Toshkent, O‘zbekiston Milliy Universiteti Nashriyoti, 2020.
2. Мирзаев, Ж. “Pedagogik malaka va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari”, Samarqand, Samarqand Davlat Universiteti Nashriyoti, 2021.
3. Раҳимова, М. “Интерактив metodlar orqali o‘qituvchi malakasini rivojlantirish”, Toshkent, O‘zbekiston Ta’lim Vazirligi Nashriyoti, 2019.
4. Қодиров, Б. “Loyiha va guruh ishlari bilan pedagogik ko‘nikmalarni shakllantirish”, Nukus, Qoraqalpog‘iston Davlat Universiteti Nashriyoti, 2022.